

Právo a spravodlivosť – predpoklady fungujúcej spoločnosti

Právo, spravodlivosť, rovnosť a sloboda. „Človek má právo pozerat' na druhého zhora len vtedy, keď mu chce pomôcť vstať.“- John Fletcher. Čo znamená právo? Môžeme povedať, že je súhrn všeobecne záväzných noriem správania sa, ktorých dodržiavanie a zachovávanie je zabezpečené donucovacou mocou štátu a ktoré sú vyjadrené v osobitnej, štátom uznanej forme. Jednoducho povedané, by som ho definovala ako ohraničenú slobodu. „Moja sloboda sa končí tam, kde sa začína sloboda druhého.“- J.J. Rousseau. Občania majú právo na slobodný prejav, na slobodné podnikanie, právo zvoliť si štátnu moc, ale akonáhle uškodia druhému občanovi, či jeho slobode alebo majetku musia čeliť dôsledkom.

Dejiny práva siahajú do dávnej minulosti a jedným z príkladov je vláda Chammurapiho, od roku 1792 do 1750 pred naším letopočtom. Stelesňuje jeden z najdôležitejších medzníkov v dejinách starovekej Babylonie. Za jeho vlády sa Babylon stal prvoradým politickým strediskom, ktorého vplyv pôsobil na celý staroveký Predný Východ. Chammurapiho zákonník, jeden z najvýznamnejších právnych artefaktov, zahŕňal aj rodinné, obchodné, majetkové a dedičské predpisy. Jeho zákonník upravoval aj rôzne vzťahy, vzťah medzi otrokom a majiteľom alebo manželské vzťahy. No Chammurapi je dodnes najviac známy tým, že nastolil nemilosrdný princíp talio, inak povedané „oko za oko, zub za zub“. V súčasnosti sa stále nerozumie, prečo Chammurapi, ktorý sa prejavoval ako nadčasový a osvietený panovník, opustil pri nastolovaní poriadku zaužívané humánnejšie tresty a obrátil sa ku primitívnym a krutým praktikám pomsty. Princíp talio sa mohol zdať na prvý pohľad spravodlivý, no v skutočnosti sa týmto spôsobom nedala dosiahnuť spravodlivosť a mnohým občanom bolo ukrivdené. Tento princíp podporoval násilie, čo určite zanechalo nielen fyzické, ale aj psychické dôsledky na občanoch Babylonie. Jeho princíp sa dá označiť aj absolútnou spravodlivosťou, to nadväzuje na moju nasledujúcu otázku.

Je spravodlivosť naozaj najpodstatnejšou zložkou pri formovaní práva? Spravodlivosť má viacero podôb, pretože to, čo sa javí spravodlivé jednej skupine ľudí sa nemusí zdať spravodlivé tej druhej. Na každý problém sa nájde viacero riešení, preto by mala spravodlivosť ísť ruka v ruke s určitým kompromisom, inak povedané, nájdením strednej cesty. Spravodlivosť je dôležitá pri formovaní práva, no ako sa hovorí „všetkého veľa škodí“ a ani absolútna spravodlivosť nie je tá správna cesta, ako môžeme vidieť aj na príklade Chammurapiho talio princípu, v ktorom opúšťal morálne princípy a zanechával násilie ako jedinú cestu.

Právo je konštrukciou modernej spoločnosti, ktorú dnes poznáme. Konštrukcia sa nerovná stavbe, hotovému celku, pretože právo sa stále zdokonaľuje. Základom fungujúcej spoločnosti nie je len právo, ale patria tam tí ľudia bojujúci za svoje práva alebo nespravodlivosť. Vďaka nim sa právo naďalej rozvíja, aby bolo spravodlivé pre všetkých.

Nepozerať sa na právo len v zmysle rozkazu a opatrení, právo nám dáva možnosť na slobodnú reč, nárok na ľudské práva. V dnešnej dobe si my, ako mladí ľudia ani neuvedomujeme aké máme šťastie, že sme sa narodili do čias, kedy nemusíme bojovať za základné práva voliť, alebo za právo slobodnej reči. Preto by sme si mali dávať do povedomia aj tie krajiny, kde občania neustále bojujú len za základné ľudské práva. Možno vtedy by sme si konečne začali vážiť štát, v ktorom žijeme.

Francúzsky spisovateľ, Albert Camus, povedal: „Absolútna sloboda sa vysmieva zo spravodlivosti. Absolútna spravodlivosť odopiera slobodu.“ Musí fungovať istá rovnováha medzi slobodou a spravodlivosťou, na to aby fungovala dnešná spoločnosť.